

İran susmamalı, regionda gedən proseslərə düzgün siyasi qiymət verməlidir

Ermənistan son zamanlar yolunu azmış yolçu kimi sanki hara gedəcəyini bilmir. Uzun illər arxasında duran, ona milyardlarla dollar məbləğində silah-sursat bağışlayan Rusiyadan üz döndərərək şirin vədlərə aldanıb sonda hara gedib çıxacağını bilmədən sürətlə Qərbbə doğru istiqamətlənir. Qapılarını Qərbb ölkələrinin, ABŞ-nin üzünə geniş açır. İrəvanın Qərbbə can atmasının ən son bariz nümunəsi aprelin 5-də Brüsseldə ABŞ Dövlət katibi Entoni Blinken, Aİ komissiyasının sədri Ursula fon der Lyayen və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında keçirilmiş görüşdür. Verilən bəzi məlumatlara görə, başlanan bu danışıqlar prosesi yaxın gələcəkdə NATO qüvvələrinin Ermənistanda yerləşməsi ilə nəticələənəcək.

İkinci Qarabağ müharibəsindən məğlub olandan sonra Ermənistan Cənubi Qafqaz bölgəsi üçün təhlükəli proseslər başladı. Rəsmi İrəvan hazırda regionu qarşıdurmaya, böyük oyunların meydanına çevirməyə çalışır. Artıq ABŞ və Qərbb məhz İrəvanın əli ilə bölgəyə hesablanmış planlarını həyata keçirmək üçün ilkin addımlarını atıblar. Belə ki, Avropa İttifaqının 40 nəfərlik missiyası iki aylıq regiona gəlsə də, bu müddət başa çatdıqdan sonra Azərbaycanın

razılığı olmadan onun həm vaxtı uzadıldı, həm də mandatı dəyişdirilərək Aİ-nin Ermənistandakı missiyasına çevrildi.

Artıq Rusiya da, Türkiyə də ABŞ-nin və Qərbb ölkələrinin Ermənistan vasitəsilə Cənubi Qafqazda gərginlik yaratmaq istədikləri ilə bağlı öz narahatlıqlarını bildiriblər. İran isə hələ də regionda baş verən hadisələrlə bağlı münasibətini açıqlamayıb. Bu günə qədər rəsmi Tehranın susması, regionda baş verənlərə hər hansı bir

reaksiya verməməsi istər-istəməz ictimaiyyətdə müəyyən suallar doğurur. Bir vaxtlar regiona kənar qüvvələrin gətirilməsini özünün "qırmızı xətti" elan etmiş İran bu gün nədənsə susqunluq göstərir. Ermənistanın ABŞ-nin və Qərbb ölkələrinin Cənubi Qafqazda yaratmaq istədiyi gərginliyə seyrci mövqedən boylanır. Qonşu ölkə kimi baş verən hadisələrə heç bir münasibət bildirmir.

Diqqəti cəlb edən odur ki, Fransa regiona gəlmək istəyir, İran susur. ABŞ və Qərbb ölkələri Ermənistan vasitəsilə Cənubi Qafqazda özünə məskən salmağa çalışır. Rəsmi Tehran yenə də susqunluq göstərir. Daha bundan da o tərəfə "qırmızı xətt" olmayacaq ki! Ola bilər ki, İran rəngləri səhv salır. Baş verən hadisələr onun "qırmızı" yox, yaşıl xəttidir. Bəlkə elə Tehranın mövqeyi də bu ölkələrlə üst-üstə düşür. Tarixdən bəllidir ki, Fransa ilə İran arasında həmişə müəyyən əlaqələr

olub. Çünki 1979-cu ildə İranda şah rejimi devriləndən sonra Ayətullah Xomeyni Tehrana Parisdən gəlmişdi. Görünür ki, Fransa ilə İranın həmin yolu hələ də açıqdır. Ona görə Tehran regionda baş verən hadisələrə münasibət bildirməkdən boyun qaçırır. Ermənistanın çətin vəziyyətdə düşməsinə istəmir, dostluğa sadıq olduğunu göstərir.

İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra İran haqsız olaraq Azərbaycana qarşı əsassız ittihamlar səsləndirdi. Bu ölkədə olan bəzi qüvvələr dövlətin siyasətinə təsir göstərərək, onu Azərbaycana qarşı qaldırdılar. O vaxtlar İranda ermənipərəst mövqə nümayiş etdirənlər Azərbaycanı bölgəyə kənar qüvvələri gətirməkdə ittiham edirdilər. Zəngiləndəki fermanı hansısa ölkənin "hərbi bazası" hesab edən İran indi sərhədində yerləşmiş Aİ-nin - faktiki olaraq NATO-nun cəsus missiyasını görməzlikdən gəlir. Zaman göstərib ki, Azərbaycan Cə-

nubi Qafqaza heç bir kənar dövləti gətirmir, yaxud onun təşkilində iştirak etmir. Əksinə, Cənubi Qafqaza İranın zamanında özünün "qırmızı xətti" hesab etdiyi Ermənistan kənar qüvvələri dəvət edir. Aİ mülki missiyası adı ilə başlanılan prosesə artıq NATO qüvvələrinin Ermənistana yerləşdirilməsi prosesi kimi dəyişiklik də ediblər. Bu gün faktiki olaraq NATO qüvvələri, Aİ-nin missiyası adı altında Ermənistanda fəaliyyət göstərir. Fransa, Almaniya, ABŞ, hətta Kanadanın hərbciləri, kəşfiyyatçıları, jandarm qüvvələri, polisləri Ermənistandadır.

Görünən və bilinən odur ki, İran 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra Azərbaycana qarşı düşmən siyasəti yürütməyə başlayıb. Ölkəmizin ərazi bütövlüyünü, suverenliyini tam təmin etməsini heç cür həzm edə bilməyən Tehran, sözdə müsəlman həmrəyliyindən danışsa da, əməldə terrorçuya, işğalçıya dəstək verib.

Fransanın Ermənistandakı səfiri Olivye Dekotinyi bu yaxınlarda rəsmi Parisin İranın "Ermənistanın ərazi bütövlüyü və suverenliyi ilə bağlı narahatlığını bölüşür" - deməsi də bir sıra qaranlıq mətləblərə aydınlıq gətirib. Bu, İranın və Fransanın siyasətlərinin üst-üstə düşdüyünü göstərir.

Görəsən, Paşinyan hakimiyyətinin Aİ-nin mülki müşahidəçilərini Ermənistan-Azərbaycan sərhədində patrul xidmətinə dəvət etməsi, Tehranın İrəvana münasibətini niyə dəyişmir? Əvvəllər Qərbbin regional aktivliyinə qarşı çıxan Tehranı sözügedən missiyanın mövcudluğu niyə narahat etmir? Görünür, Qərbbin Ermənistandakı varlığı İranın regional siyasətində, xüsusən də İrəvana münasibətdə real dəyişiklik yaratmır. Ya Tehran Ermənistanı Qərbbin Cənubi Qafqaza gəlmək üçün alət olduğunu görmür, ya da görmək istəmir. Elə buna görə də bölgədə baş verən hadisələrə qarşı susqunluq nümayiş etdirir. İran hə-

mişə ABŞ-ni şeytan dövlət adlandırır. Bu gün İranın dostu Ermənistan ABŞ-ni bölgəyə gətirmək üçün dəridən-qabıqdan çıxır. Nə üçün Tehran özündə güc tapıb buna etiraz etmədi?

Açıq-aydın görünür ki, İran regionda baş verən hadisələrə göz yumur, bir növ özünü görməməzliyə vurur. Necə ola bilər ki, ən kiçik məsələyə görə Azərbaycanı təhdid edən İran rəsmiləri Ermənistanda Qərbbin hərbi bazasının yaradılmasına görə rəsmi İrəvanı nəinki hədələmir, heç xətrinə dəyib qınamır da. Belə siyasət isə Tehranın özünə zərbə vura bilər. Çünki İran ABŞ-nin də, Qərbb ölkələrinin də hədəfindədir. Atəş mövqeyi arasında olan məsafə isə getdikcə qısalar. Buna görə də İran susmamalı, regionda gedən proseslərə obyektiv yanaşmalı, hadisələrə düzgün siyasi qiymət verməlidir.

*Vahid MƏHƏRRƏMOV,
"Azərbaycan"*